

mum bonum et inamissibiliter possidebitur. Non est ergo ad rem textus allatus.]

Petes 9° utrum per unum peccatum mortale amittatur charitas.

Resp. affirmative ¹.

Est de fide decisa in concil. Trid., sess. vi, cap. 15, his verbis : « Asserendum est, non modo infidelitate, per quam et ipsa fides amittitur, sed etiam quocumque alio mortali peccato, quamvis non amittatur fides, acceptam justificationis gratiam amitti. »

Probatur insuper argumentis theologicis. 1° Per peccatum mortale, homo fit dignus morte æterna ², secundum illud, *Rom.*, vi, 23 : *Stipendia peccati mors*. Et quilibet habens charitatem est dignus vita æterna. Atqui nemo potest esse simul dignus morte æterna et vita æterna. Ergo.

2° Unum contrarium pellitur per aliud contrarium superveniens ³. Atqui quodlibet peccatum mortale contrariatur charitati secundum propriam rationem. Charitas enim est unio amicitiae cum Deo, ut ultimo fine ; peccatum mortale est aversio a Deo, ut ultimo fine : charitas facit hominem velle diligere Deum super omnia, et se omnibus ejus præceptis subicere ; peccatum mortale præfert creaturam Deo, et violat ejus præcepta. Ergo.

Nec obstat quod actus contrarietur directe habitui, quodque ideo unus actus non destruat habitum ; id namque verum est de habitibus acquisitis, non vero de habitibus infusus, ut est charitas.

1. *Ibid.*, a. 12, o. — 2. *Ibid.*, in arg. *Sed contra*. — 3. *Ibid.*, o.

DISSERTATIO III

DE CHARITATE ERGA PROXIMUM

D. Thomas, q. 25.

Diximus dissert. I proximum esse secundarium objectum charitatis. Quæstio nunc est, qui veniant sub nomine proximi.

ARTICULUS I

Utrum homo debeat ex charitate diligere seipsum, corpus suum et peccatores ?

Dico 1° : Homo debet seipsum diligere ex charitate ¹.

Prob. Homo debet diligere proximum sicut seipsum, *Matth.*, xix, 19. Atqui debet diligere proximum charitate. Ergo et seipsum.

Confirm. 1°. Deus, ut infinite bonus, dignus est ut ab omnibus amore amicitiae diligatur. Ergo homo debet propter Deum hunc amorem sibi velle. Atqui hoc est se amare amore charitatis. Ergo.

Confirm. 2°. Amicitia charitatis fundatur in communicatione beatitudinis. Ergo illi sunt ex charitate diligendi, quibus beatitudinem volumus. Atqui homo debet sibi velle beatitudinem. Ergo.

Dico 2° : Homo debet ex charitate diligere corpus suum ², non solum ut id quod tamquam bonum vult amico, sed etiam ut id cui vult bonum. Ratio primæ partis est, quia corpus nostrum potest esse instrumentum bonorum operum quibus Deus honoretur. Ratio secundæ partis est, quia, licet corpus nostrum non sit capax

1. Hic q. 25, a. 4, o. — 2. *Ibid.*, a. 5, o, et ad 2.

æternæ beatitudinis Deum cognoscendo et amando, est tamen capax beatitudinis participatæ quæ ex anima gloriosa in ipsum redundat.

Dico 3° : Peccatores sunt ex charitate diligendi secundum naturam, non secundum culpam¹. Ratio primæ partis est : tum quia peccatores secundum naturam sunt capaces beatitudinis, quam ipsis propter Deum debemus velle ; tum quia peccator non desinit esse proximus, juxta illud, *Matth.*, xviii, 15 : *Si peccaverit in te frater tuus*. Si frater, ergo proximus. Denique jubemur diligere inimicos, ut mox probabitur. Ergo et peccatores ; sunt enim inimici peccatores. Ratio secundæ partis est aperta ; culpa enim contrariatur Deo et est beatitudinis impedimentum. Unde dicebat David, *Psal.* cxviii, 143 : *Iniquos odio habui*.

Dices : Viri sancti apprecantur mala peccatoribus, ut *Psal.* ix, 18 : *Convertantur peccatores in infernum*. *Psal.* ciii, 35 : *Deficiant peccatores a terra, et iniqui, ita ut non sint*. *Isa.*, vi, 10 : *Excæca cor populi hujus, et aures ejus aggravata*. Ergo.

*Resp.*² imprecationes hujusmodi intelligendas esse, vel per modum prænuntiationis, non optationis. Sic intelligitur illud : *Convertantur peccatores in infernum*, id est, convertentur, et istud : *Excæca cor populi hujus*, id est, excæcabis. Vel per modum optationis quidem ; sic tamen ut desiderium non referatur ad pœnam hominum, sed vel ad justitiam Dei punientis, ut sit quasi approbatio justitiæ divinæ, vel ad remotionem et destructionem culpæ : quo sensu intelligitur : *Deficiant peccatores a terra, et iniqui, ita ut non sint* ; id est, secundum quod sunt peccatores et iniqui, seu secundum culpam.

[Hinc colliges non licere optare damnationem æternam cuilibet adhuc in sæculo viventi : tum quia non potest esse medium ad majus bonum habendum, vel ad majus malum vitandum ; tum quia est contraria fini propter

1. *Ibid.*, a. 6, o. — 2. *Ibid.*, ad 3.

quem debemus charitate diligere proximum ; tum denique quia de nullo homine est desperandum, quamdiu vivit. Neque etiam licet alicui desiderare ut peccet, quia peccare est simpliciter malum. Licet tamen, juxta plures, optare quod Deus permittat aliquos peccare, ut inde humiliores et cautiores resurgant ; tunc enim peccatum non desideratur ut malum, sed quatenus ex eo bonum Deus educere potest, seu potius desideratur bonum quod ex eo oritur speratur, si Deo placeat hoc medio illud procurare.]

ARTICULUS II

Utrum inimici sint ex charitate diligendi, eisque exhibenda signa et opera charitatis ?

Dico 1° : Inimici sunt ex charitate diligendi, non qua inimici, sic enim esset diligere peccatum, sed qua homines ; dilectione utique communi, non speciali, per se loquendo¹.

*Prob.*² 1° ex illo, *Matth.*, v, 44 : *Diligite inimicos vestros*. Et ut probet Christus esse præceptum omnibus, addit, *ibid.*, 45 : *Ut sitis filii Patris vestri qui in cælis est*. Est autem omnibus necessarium ad salutem esse filii Patris cœlestis.

2° In Oratione Dominica, *Matth.*, vi, 12, petimus ut Deus dimittat nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Ergo præceptum est dimittere inimicis, alias non dimittitur nobis. Item, *ibid.*, 15 : *Si non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra*.

3° Præceptum est ut diligamus proximum. Atqui inimicus est proximus ; ratio enim proximi consistit in eo quod quis sit factus ad imaginem Dei et possit esse particeps æternæ beatitudinis. Ergo.

1. *Ibid.*, a. 8, o. — 2. *Ibid.*, in arg. *sed contra*.

Dixi : « Dilectione utique communi, non speciali, per se loquendo ; » quia dilectio inimici potest considerari dupliciter¹ : 1° In universali, sicut quis diligens Deum et proximum, ab illa generalitate dilectionis proximi inimicos suos non excludat ; et sic dilectio inimicorum est de necessitate charitatis. 2° In speciali, ut scilicet quis in speciali moveatur motu dilectionis ad inimicum, et istud non est de necessitate charitatis absolute et per se loquendo, sed de ejus perfectione ; quia sic moveri motu dilectionis in speciali ad quoslibet homines singulariter, non est de necessitate charitatis, cum hoc sit impossibile. Est tamen de necessitate charitatis secundum præparationem animi, ut scilicet homo habeat animum paratum ad hoc, quod in singulari inimicos diligeret et specialia beneficia præstaret, si necessitas occurreret.

Dico 2° : Per se loquendo, signa et opera communia charitatis sunt exhibenda inimicis, non specialia².

Prob. 1° Dilectio interior ad inimicum in communi est de necessitate charitatis absolute³ ; in speciali autem non est de necessitate absolute, sed secundum præparationem animi tantum, ut dictum est. Ergo idem dicendum est de operibus et signis dilectionis exhibendis.

2° Ex virtute charitatis obligamur nulli esse scandalo. Atqui, denegando inimico signa communia dilectionis, sumus illi et aliis scandalo ; secus denegando signa specialia. Ergo. — Prob. min. Denegando inimico signa communia dilectionis quæ omnibus communiter exhibentur, inimicus jure præsumit ita fieri ex odio in ipsum et livore vindictæ, indeque movetur ut in inimicitia perseveret atque magis obfirmetur ; commune enim est inter homines odisse odientes se. Secus vero non exhibendo ipsi specialia signa quæ aliis, etiam non inimicis, non exhibentur.

Pro hujus itaque conclusionis explicatione, præsertim in ordine ad praxim, distinguenda sunt signa dilectionis

1. Ibid., o. — 2. Hic q. 25, a. 9, o. — 3. Ibid.

communiam et specialia. Communia dicuntur quæ communiter omnibus exhibentur, vel forte melius quæ christiano a quovis christiano, concivi a quovis concive, cognato a quovis cognato, etc. communiter exhibentur ; quia, licet hæc possint esse specialia respective ad omnes homines, sunt tamen communia in sua classe. Specialia sunt quæ exhibentur determinatis personis ac amicis et familiaribus.

Dixi : « Per se loquendo ; » quia per accidens possunt aliquando sine peccato, aut saltem sine gravi, denegari signa communia inimicis ; et aliquando præceptum est illis dare signa specialia.

Itaque non tenemur dare signa communia, quando charitas erga nos vel proximum, aut justitia, contrarium suadet, aut rationabilis causa excusat. 1° Charitas erga nos et proximum, ut si ex denegatione signorum communium speratur inimicus emendandus et non scandalizandus ; si ex aspectu aut colloquio cum inimico, timeas ne injuriarum recordatio, major commotio aut novæ rixæ insurgant. Deberet tamen in hoc casu innotescere, id non denegari ex odio. 2° Justitia, ut si parentes aut superiores, in punitionem justam et correctionem filii aut subditi, puta ob crimen infame, contractum indignum matrimonium, etc., denegent absque interno odio alloquium, aspectum benignum, aliave beneficia et signa filiis aut subditis exhiberi solita ; modo tamen hæc vindicta seu pœna non excedat modum delicti, nec in perpetuum duret. 3° Rationabilis causa, ut si te offendenti deneges loquelam, responsum, salutationem, etc., in instanti injuriæ acceptæ, vel post, ad brevem moram, non ex odio et vindicta, sed in significationem justis doloris et tristitiæ ex injuria accepta, idque exterius appareat. Item, si sit leve scandalum. Item, si ob injuriam te aut familiam graviter diffamantem exhibeas austeriorem vultum aut tristitiam, vel deneges alloquium et salutationem, ne videaris parvi æstimare tantam injuriam. In his casibus poteris excusari a peccato saltem gravi.

E contra vero per accidens tenemur signa dilectionis specialia exhibere inimico in duobus præsertim casibus : 1° Quando inimicus veniam petit. 2° Quando ejus necessitas saltem gravis corporalis vel spiritualis ita exigit. Ratio est, quia cum in certis casibus teneamur benefacere inimico, non possunt convenientiores assignari, quam quando patitur gravem necessitatem, aut petit reconciliationem ; alioquin erit signum interni odii et grave scandalum, tam aliis, quam ipsi inimico, qui inde magis exacerbabitur et in inimicitia obfirmabitur.

Petes utrum offensus teneatur omnia condonare seu remittere inimico reconciliationem petenti.

Resp. Offensus tenetur inimico petenti reconciliationem remittere offensam simplicem quæ est sine læsione juris stricti aut damno, seu, quod idem est, deponere aversionem, indignationem seu odium, et hujus depositionis quædam signa exhibere : constat ex præcedentibus. Sed non tenetur remittere injuriam seu læsionem juris et damnum, potestque exigere pro injuria satisfactionem, et pro damno restitutionem ; quia unusquisque potest jus suum posequi apud legitimum judicem. Cavendum est tamen ne inimicus ad satisfactionem vel restitutionem cum nimio suo damno cogatur, aut ne a judice petatur satisfactio, quando ipse rationabilem offert ; id enim vix fieri potest absque aliquo appetitu vindictæ. Item, ubi agitur de poena capitis aut mutilatione, et nullum emolumentum parti læsæ inde obvenit, expedit, propter eandem rationem, illam non urgere. Secus esset, si communitas aut familia offensi maneret infamis, si offendens non puniatur secundum leges.

DISSERTATIO IV

DE ORDINE ET PRÆCIPUO ACTU CHARITATIS,
QUI EST DILECTIO

D. Thomas, qq. 26 et 27.

ARTICULUS I

Utrum Deus sit magis ex charitate diligendus, quam proximus ?

Observant communiter theologi, unum plus altero posse diligi tripliciter : 1° Objective, quando volumus ei majus bonum quam alteri, ut si optem imperium Titio, ducatum Caio, plus objective diligo Titium quam Caium. 2° Appetitive, quando unus pluri æstimatur quam alter, et amans ita illi afficitur, ut magis refugiat ejus quam alterius amicitiam perdere. 3° Intensive, quando unus diligitur intensiori conatu, affectu ferventiori et perfectiori secundum gradus intensionales, quam alter.

Dico 1° : Deus est ex charitate diligendus super omnia et præ omnibus objective et appetitive ; sicque, simpliciter loquendo, est magis diligendus quam proximus, et quam nos ipsi¹.

Ratio est, quia debemus velle Deo omne bonum, bonum infinitum, infinitas et amabiles ejus perfectiones, in iisque complacere. Item debemus ita illum æstimare, ita illi affici, ut malleus omnia perdere et pati, potius quam ipsum deserere. Atqui hoc est super omnia ipsum diligere objective et appetitive. Ergo.

Idque exprimitur in pluribus locis Scripturæ. *Matth.*, xxii, 37 et 38 : *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde*

1. Hic q. 26, a. 2, o, et a. 3, o.